

ISLAM- KUNNIAVÄKIVALLAN HYVÄKSYJÄ?

Antaako islaminusko hyväksynnän naisiin kohdistuvaan kunniaväkivaltaan?

Donika Sadiku

6/2018

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Donika Sadiku		AMK-opinnäytetyö	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Islam-kunniaväkivallan hyväksyjä? Tarkastelun kohteena antaako islaminusko hyväksynnän naisiin kohdistuvaan kunniaväkivaltaan.		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Jaakko Kauppila ja Jari Hyyti		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä tutkimus käsittelee islaminuskontoa ja tutkii sitä hyväksyykö islaminusko kunniaväkivaltatapaukset. Tutkimuksessa käsitellään islaminuskoa ja sitä ohjaavia tekijöitä. Lähempänä tarkasteluna ovat islaminuskon pyhä kirja Koraani ja muslimeita ohjaava šaria-laki.</p> <p>Tutkimussa käytetään kirjallisuuskatsausta, minkä avulla tutkitaan eri lähteiden kautta islaminuskossa tapahtuvia kunniaväkivaltatapauksia. Lisäksi kirjallisuuskatsauksen avulla tutkitaan naisten asemaa islaminuskossa.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
20 + 1	6/2018	Amk2015ONT	
Avainsanat			
Islam, kunniaväkivalta, naisten asema islaminuskossa			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
1.1 Tutkimuskysymykset ja rajaukset	5
1.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen rakenne.....	5
2 KÄSITE ”KUNNIAVÄKIVALTA”	6
3 ŠARIA-LAKI JA KORAANI	8
1.3 Šaria-laki	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
1.4 Šaria Suomessa ja länsimaissa	13
4 TAPAHTUNEET MAAILMALLA	16
1.5 Italia.....	16
1.6 Ruotsi	17
1.7 Suomi	18
5 LOPPUPOHDINTA	19
LÄHTEET	20

1 JOHDANTO

”Kunniaväkivalta”, ”kunniaakysymyksiin liittyvä väkivalta”, ”yhteisöllinen väkivalta”, ”häpeäväkivalta”, ”niin kutsuttu kunniaan liittyvä väkivalta”. Aiheellamme on monta eri nimeä, mutta nämä kaikki sanat pitävät sisällään saman tarkoituksen: väkivaltaa monessa eri muodossa, motiivina pelastaa oman perheen kunnia.

Vaikka käsittelenkin tässä opinnäytetyössäni musliminaisiin kohdistuvaa kunniaväkivaltaa, haluan silti painottaa, että uhreina ja tekijöinä esiintyy sekä miehiä että naisia ja eri uskonnon edustajia. En siis halua leimata tiettyjä etnisiä ryhmiä, lisätä entisestään huolipuhetta maahanmuuttajatyöistä tai korostaa oletusta ja ennakkoluuloja siitä, että maahanmuuttajataustaisissa perheissä olisi aina ongelmia sukupuolten välisessä tasa-arvossa.

Ensimmäinen motivaationi kunniaväkivallan tutkimiseen tuli luettuani Rana Husseinin kirjan ”Murha kunnian varjolla” Kirja käsittelee islaminuskosten parissa tapahtuvaa kunniaväkivaltaa, mutta mikä herätti mielenkiintoni aihetta kohtaan yhä enemmän, oli Husseinin väite länsimaisten tavasta käsitellä kunniaväkivaltaa. Husseinin mielestä länsimaiset viranomaiset pelkäävät aiheen tuomista esille, sillä yhä suurenevan pakolaiskriisin yhteydessä suurenevalle rassistiselle islaminvastaiselle keskustelulle annettaisiin niin sanotusti lisää polttoainetta. Aihe on kieltämättä hyvin arka ja sitä on vaikea tuoda esille herättämättä kiivasta keskustelua.

Ihmisoikeusliiton tekemän selvityksen mukaan EU:n perusoikeusviraston laajassa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsittelevässä kyselytutkimuksessa Suomi osoittautui EU:n toiseksi väkivaltaisimmaksi maaksi naisille (FRA 2014) ja Suomi on saanut jatkuvasti moitteita kansainvälisiltä ihmisoikeuselimiltä, ettei naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ole kitketty riittävän määrätietoisesti¹. Kunniaan liittyvä väkivalta ja kunniamurhat ovat esimerkiksi Euroopan neuvoston (2009) mukaan kasvussa Euroopan maahanmuuton lisääntyessä ja ilmiö myös tunnistetaan nykyään paremmin kuin aiemmin². Pekingin (1995) sopimuksen toimeenpanoa valvova YK:n alainen CEDAW-komitea on antanut Suomelle jatkuvasti palautetta naisiin kohdistuvan väkivallan uhreille suunnattujen palveluiden ja väkivaltatyön resurssien riittämättömyydestä ja vuonna 2014 CEDAW-komitea huomautti, että maahanmuuttajataustaiset naiset ovat Suomessa erityisen haavoittuvaisia väkivallalle kuten kunniamurhille³. Poliisi-ammattikorkeakoulun valtioneuvostolle tuottama raportti ”Maahanmuutto ja turvallisuus” (Laitinen, Jukarainen ja Boberg 2016) käsittelee kunniaan liittyvää väkivaltaa vakavana pii-
lorikollisuuden muotona Suomessa⁴.

¹ Hansen, Sams, Järppinen, Latvala, 2016, 16

² Hansen, Sams, Järppinen, Latvala, 2016, 17

³ Hansen, Sams, Järppinen, Latvala, 2016, 19

⁴ Hansen, Sams, Järppinen, Latvala, 2016, 22

Näiden tutkimusten perusteella uskallan väittää, että kunniaväkivallan muoto piilorikollisuutena ja viranomaisten varovainen ja pelkäävä aiheen esilletuominen on tehnyt Suomesta hitaasti kehittyvän maan musliminaisten turvallisuuden kannalta.

Ongelma ei siis ole yksiselitteinen, mutta mitä enemmän tiedämme aiheesta, emme pelkäätkään kitke tietämättömyyden tuoman ennakkoluuloisuuden, mutta parhaassa mahdollisessa tapauksessa pystymme viranomaisina paremmin tunnistamaan kunniaväkivallan, kunniaväkivallan uhrin ottaisivat viranomaisiin rohkeammin yhteyttä ja kynnyks toteuttaa kunniaväkivaltaa olisi suurempi.

Tässä opinnäytetyössä tutkin islaminuskon vaikutusta kunniaväkivaltaan liittyen. Käytetäänkö islaminuskontoa perusteena kunniaväkivallalle? Aloitan opinnäytetyöni avaamalla käsitettä ”*kunniaväkivalta*”. Kuten aikaisemmin kerroin, tällä tietyllä väkivallan muodolla on monta eri nimeä. Mitä eroa on esimerkiksi ”*kunniaan liittyvällä väkivallalla*” ja ”*yhteisöllinen väkivalta*”? Ensimmäisessä kappaleessa pureudumme siihen kysymykseen.

Käytän tässä opinnäytetyössä tositarinoita, mitkä esiintyvät Rana Husseinin kirjassa ”*Murha kunnian varjolla*”. Käytän näitä tositarinoita opinnäytteen aiheistona, koska ne toimivat konkreettisena esimerkkinä kunniaväkivallan ilmenemisestä sen eri muodoissa.

Kunniaväkivallasta on aikaisemmin tehty poliisin perustutkintokoulutuksessa ainakin kaksi lopputyötä: Elina Ylipelkosen ”*Kunniaan liittyvistä konflikteista väkivaltaan ja murhaan, ilmiön tunnistaminen ja siihen puuttuminen poliisin työssä*” ja Lauri Luotion ”*Kunniaväkivalta maailmanlaajuisena konfliktina*”. Opinnäytetyöni eroaa näistä kahdesta siten, että tutkin Islamin uskonnon vaikutusta kunniaväkivaltaan liittyen.

1.1 Tutkimuskysymykset ja rajaukset

Tutkin opinnäytetyössäni islaminuskon vaikutusta kunniaväkivaltaan. Rajaan aiheitani siten, että keskityn suurimmalta osin pelkääntään uskontoon, mutta tuon erilaisia tositahtumia esiin käsitelläkseni kunniaväkivaltaa konkreettisesti, enkä vain teoriapohjalta. Tarkemmin rajasin aluetta siten, että keskityn ainoastaan naisiin kohdistuvaan väkivaltaan. Rajaukseni perustuu siihen, että Ihmisoikeusliiton tekemän selvityksen mukaan, kunniaväkivalta kohdistuu useimmiten naissukupuoleen. Tässä välissä haluan vielä painottaa, että kunniaväkivalta ei ole vain naisten ongelma vaan sitä toteutetaan sukupuolesta ja iästä riippumatta. Tutkimuskysymykseni on: antaako islam uskontona hyväksynnän kunniaväkivallan käyttämiselle?

1.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen rakenne

Tässä opinnäytetyössäni tulen käyttämään päälähteinäni Rana Husseinin teosta ”*Murha kunnian varjolla*”, Mannerheimin lastensuojeluliiton Amoral- hankkeen loppujulkaisua ”*Kunnian konfliktina, näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn*” ja Ihmisoikeusliiton

”Kunniakäsitykset ja väkivalta – selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen puuttumisesta Suomessa”. Vaikka MLL:n teos onkin julkaistu jo vuonna 2009, pidän sen tietoja nykyaikaisina ja luetettavina, sillä vaikka kunniaväkivalta on aiheena suhteellisen uusi, kunniaväkivalta ei ole juurikaan muuttanut muotoaan ajan saatossa.

Joidenkin käsitteiden ja esimerkiksi šaria-lain esittelyssä käytän suurimmaksi osaksi lähteenäni Wikipediaa. Wikipedia on käyttänyt esimerkiksi suomalaisen arabian kielen ja islamin tutkimuksen professorin Jaakko Markus Hämeen-Anttilan teosta *”Islamin käsikirja”* ja siksi pidän Wikipediassa olevia tietoja luotettavina.

Opinnäytetyöni on tyyliltään kirjallisuuskatsaus. Käytän opinnäytetyössäni myös lehdistökatsausta tuodakseni esimerkkejä Euroopassa tapahtuvista tapauksista. Vaasan Yliopiston professori Ari Salmisen mielestä on viisi eri syytä valita kirjallisuuskatsaus: Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on kehittää olemassa olevaa teoriaa sekä rakentaa myös uutta teoriaa ja arvioida teoriaa. Kirjallisuuskatsaus rakentaa kokonaiskuvaa tietystä asiakokonaisuudesta, sillä pyritään tunnistamaan ongelmia ja se tarjoaa mahdollisuuden kuvata teorian kehitystä historiallisesti.⁵ Näiden väitteiden pohjalta kirjallisuuskatsaus sopii opinnäytteeni tutkimusmetodiksi, sillä tavoitteeni painottuu olemassa olevan teorian kehittämiseen ja teorian historiallisen kehityksen kuvaamiseen vaikka en ole rakentamassa uutta teoriaa.

2 KÄSITE ”KUNNIAVÄKIVALTA”

Tuuli Tammisalo-Savolainen kirjoittaa teoksessa *”Kunnia konfliktina, näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn”* kunniaväkivallasta seuraavasti: *”Kunniaväkivallan määritelmää ei voi rajoittaa kokemaan vain esimerkiksi tiettyjä maantieteellisiä alueita (Keski-itä), kulttuureita (”pakistanilainen kulttuuri”), uskontoja (”islamilaisuus”) tai yhteisöjä (heimo, muslimit), sillä kunniaväkivalta on paljon moniselitteisempi ilmiö.”*

Tammisalo-Savolaisen tulkinnan mukaan kunniaväkivaltatapauksissa yhteisöllistä kunniaa pyritään puolustamaan sellaisissa tilanteissa, jossa yksilön epäillään aiheuttaneen yhteisölle julkista häpeää. Kunniaa puolustetaan henkisen ja fyysisen väkivallan keinoin. Tammisalo-Savolaisen mukaan kunniaväkivallan uhri loukkaa patriarkaalisten kulttuurien yhteisöllistä siveysmoraalia. *”Patriarkaalisella kulttuurilla tarkoitetaan yhteiskuntajärjestystä, jossa miehet ovat sukupuolensa takia oikeutettuja.”* Lisäksi Tammisalo-Savolaisen näkemyksen mukaan kunniaväkivaltatapauksissa yhteisön (kollektiivin) merkitys on suuri, sillä kunnia tarkoittaa yhteisön antamaa arvostusta yksilölle.

Internetistä katsottuani pisti ensimmäisenä silmään THL:n artikkeli kunniaväkivallasta; *”Kunniaan liittyvä väkivalta viittaa henkilön psyykkiseen painostukseen tai väkivaltaan ti-*

⁵ Salminen 2011, 3

lanteessa, jossa kyseistä henkilöä epäillään yhteisöllisten siveysperiaatteiden loukkaamisesta. Kunniaan liittyvä väkivalta liittyy ajattelutapaan, jonka mukaan kunnia on koko perheen tai suvun yhteinen asia. Yksilön teot vaikuttavat koko yhteisön kunniaan, jolloin kaikilta odotetaan siveellistä ja tietyn seksuaalimoraalin mukaista käyttäytymistä. Kaikki kunnia-ajatteluun liittyvät erimielisyydet eivät johda väkivaltaan, vaan monet ristiriitatilanteet kyetään ratkaisemaan rauhanomaisesti. Kunniaan liittyvä väkivalta liittyy ajattelutapaan, jonka mukaan kunnia on koko perheen tai suvun yhteinen asia. Yksilön teot vaikuttavat koko yhteisön kunniaan, jolloin kaikilta odotetaan siveellistä ja tietyn seksuaalimoraalin mukaista käyttäytymistä. Kaikki kunnia-ajatteluun liittyvät erimielisyydet eivät johda väkivaltaan, vaan monet ristiriitatilanteet kyetään ratkaisemaan rauhanomaisesti.” (THL 2018)

Infopankin mukaan ”*kunniaväkivalta tarkoittaa perheissä, suvussa tai yhteisöissä tapahtuvaa kunnian puolustamiseen liittyvää väkivaltaa. Kunniaan liittyvä väkivalta voi olla fyysistä tai henkistä. Kunniaväkivaltaa voi olla esimerkiksi:*

- *painostaminen*
- *rajoittaminen, esimerkiksi pukeutumiseen, seurusteluun ja harrastuksiin puuttuminen*
- *uhkailu, esimerkiksi kotimaahan lähettämällä pelottelu*
- *avioliittoon pakottaminen tai avioeron saamisen estäminen”⁶.*

Sanaa ”*kunniaväkivalta*” ei voida siis näiden tietojen pohjalta käyttää pelkästään islaminuskossa tapahtuviin kunniaväkivalta tapauksiin. Myöskään pelkkä ”*kunniaväkivalta*” sanana ei riitä kuvaamaan tätä tietyn tyyppistä väkivaltaa. Jos käyttäisin sanaa ”*patriarkaallinen väkivalta*”, se taas tarkoittaisi pelkästään sellaista väkivaltaa, missä ”*miehet ovat sukupuolensa takia oikeutettuja*”.

Jos kirjoitan pelkästään sanan ”*kunniaväkivalta*”, mitä se tuo ensimmäisenä mieleen? Erotellaanpa sanat ”*kunnia*” ja ”*väkivalta*”. Varmasti meille kaikille tulee erilaisia käsityksiä kunniaista, mutta mistä itse tunnet saavasi kunniaa? Koulutuksesta? Urastasi? Menestyksestäsi? Jos haet internetistä tietoa kunniaista, päädyt luultavasti ensimmäisenä katsomaan Wikipedian määritystä kunniaista, jossa kerrotaan kunnian tarkoittavan yleistä kunnioitusta ja mainetta, joka voi koskea yksilöä tai ryhmää.⁷

Mitä taas on väkivalta? Mielenterveyden keskusliitto kertoo sivullaan, että väkivaltaa esiintyy kahtena eri muotona: fyysinen väkivalta ja henkinen väkivalta. Henkinen eli psyykkinen väkivalta saattaa ilmetä uhkailuna, kiristyksenä tai muista ihmissuhteista eristämisenä. Fyy-

⁶ <https://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/ongelmatilanteet/vakivalta/kunniavakivalta>

⁷ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Kunnia>

sinen väkivalta taas on sellaista, missä toisen koskemattomuutta loukataan, esimerkiksi lyömällä, estämällä liikkumisen tai potkimalla.⁸ Pakkoavioliitot kuuluvat sekä henkiseen, että fyysiseen väkivallan käyttöön. Mikä olisi siis sellainen kunnia minkä takia olisit valmis käyttämään sekä henkistä että fyysistä väkivaltaa? Minkälaisesta arvostuksesta et voisi luopua?

Vaikka muslimimaat tunnetaan yleisellä tasolla kunniakulttuurin omaavina maina, kunnia-väkivaltaa esiintyy myös muissa uskontokunnissa ja kulttuureissa. Kunniaväkivaltaa esiintyy eri tasoilla eri maissa ja eri syistä. Länsimainen valkoihoinen mieshenkilö saattaa tappaa työkaverinsa säilyttääkseen kunniallisen työnsä ja välttääkseen potkut kilpailullisella alalla. Romanihenkilö saattaa tappaa toisen romanihenkilön kostoksi ja palauttaakseen kunnian, koska tämä toinen romani oli aikaisemmin tappanut toisen veljen. Muslimimies saattaa tappaa vaimonsa, koska hän oli aikaisemmin päivällä kävellyt toisen tuntemattoman mieshenkilön kanssa.

3 ŠARIA-LAKI JA KORAANI

”Peshawarissa Pakistanissa luoteisessa rajamaakunnassa, nykyisessä Khyber Pakhtunkhwassa, 29-vuotias Samia Sarwan naitettiin serkulleen vuonna 1989. Kymmenvuotisen liiton aikana aviomies alisti ja pahoinpiteli Samiaa kaikin mahdollisin tavoin. Samia oli jo kerran jättänyt miehen väliaikaisesti vuonna 1995 odottaessaan toista lastaan, kun mies oli tönäissyt hänet alas portaita.

Samia muutti vähäksi aikaa takaisin vanhempiansa luo. Hänen liikemiesisänsä oli toiminut muun muassa Peshawarin kauppaja- ja teollisuuskamarin johdossa, ja äiti työskenteli gynekologina. Samia oli valmistunut oikeustieteellisestä tiedekunnasta, ja hänen siskonsa opiskeli lääkäriksi.

Vaikka niin Samia kuin aviomieskin halusivat eron, suku painosti onnetonta pariskuntaa pysymään yhdessä. Samian kerrottua, että hän oli rakastunut armeijan kapteeniin ja halusi jättää miehensä, suku ilmeisesti uhkasi tappaa hänet. Vanhemmat passittivat Samian takaisin miehensä luo, mutta lopulta hän sai tarpeekseen jatkuvasta pahoinpitelystä ja karkasi 26. maaliskuuta 1999 vanhempiansa ollessa matkalla Saudi-Arabiassa. Hän toivoi saavansa virallisen eron ennen vanhempien paluuta.

Samia kävi kahden vaikutusvaltaisen lakimiehen puheilla. Siskokset Hina Jilani ja Asma Jahangir tunnettiin pahoinpideltyjen naisten auttamisesta. He olivat perustaneet 1980-luvun alussa asianajajatoimiston, jonka kaikki työntekijät olivat naisia. Toimisto tarjosi myös lakimieskoulutusta ja turvakodin pahoinpidellyille naisille. Jilani ja Jahangir perustivat myös Pakistanin ihmisoikeuskomission vuonna 1986.

⁸ <http://mtkl.fi/tietoa-mielenterveydesta/aikuisille/henkinen-ja-fyysinen-vakivalta/>

Jahangir oli pieni ja siro, vain vähän yli 150-senttinen nainen, jolla oli suunnaton tehtävä. Yhdessä siskonsa ja kollegojensa kanssa hän puolusti kivitystuomioiden uhreja, muuan muassa 14-vuotiasta poikaa, joka oli tuomittu kuolemaan jumalanpilkkausgraffitin raapustamisesta moskeijan seinään, sekä turvakodissa majailevia naisia, jotka suku halusi hengiltä, koska naiset olivat jättäneet julmat aviomiehensä. Hän tutki poliisin käsiin kadonneiden vankien kohtaloita ja taisteli heidän vapauttamisensa puolesta oikeudessa ja lehdissä. Lie-nee sanomattakin selvää, että työ oli tuonut hänelle paljon vihamiehiä. ”Ihmisten on vaikea uskoa, että täällä esiintyy näin räikeää epäoikeudenmukaisuutta”. Jahangir kertoi Time-lehdelle, ”mutta kaikki tämä tapahtuu ihan vieressä”.

*Asianajotoimiston työ herätti paljon tuhtumusta, ja työntekijöitä uhkailtiin usein. Ääriai-
nekset tuhosivat Jahangirin auton, hyökkäsivät kuljettajan kimppuun ja ottivat Jahangirin
perheen panttivangiksi. Onneksi perheenjäsenet vapautettiin vahingoittumattomina, mutta
tapahtuneen jälkeen Pakistanin hallitus määräsi siskoksille poliisivartion.*

*Jilani ja Jahangir ottivat Samian suojiinsa. Tämä asui turvakodissa ja kieltäytyi tapaamasta
miespuolisia sukulaisiaan. Suku kuitenkin lähetti Samialle sanan tutun hallituksen virkamie-
hen välityksellä, sanoi sallivansa eron ja pyysi tapaamista. Suku tapasi myös asianajaja,
senaattori ja oppositiojohtaja Aitzaz Ahsanin näyttääkseen hänelle Peshawarista hankitut
eropaperit. Vanhemmat vakuuttivat, että halusivat vain tyttärensä olevan onnellinen. Samia
suostui tapaamaan äitinsä Hina Jilanin läsnä ollessa, mutta kieltäytyi näkemästä isäänsä,
jota ”vihasi”.*

*Samia saapui Jilanin toimistoon noin kello 18. Kepin varassa nilkuttava äiti saapui muuta-
maa minuuttia myöhemmin Samian sedän Yunus Sarwarin ja autonkuljettaja Habibur Reh-
manin kanssa. Jilani aavisti välittömästi paha ja komensi miehet tiehensä, mutta Samian
äiti väitti tarvitsevansa Rehmania kävelyavuksi. Siinä samassa Sarwar nousi, ja Rehman veti
aseen esiin, otti muutaman askeleen kohti Samiaa ja ampui tätä päähän. Sitten hän ampui
kohti Jilania ja pakeni käytävään.*

*Samian äiti kirkaisi ja säntäsi tappajan perään. Tekaistusta jalkavammasta ei ollut enää
tietoakaan. Joku hälytytti vartijat alakerrasta. Sarwar otti yhden työntekijöistä panttivangiksi
ja piilotteli tämän takana siltä varalta, että vartijat yrittäisivät pysäyttää hänet. Epätoivoi-
sesti pakeneva Rehman ampui vielä ovella kohti siviilipukuista poliisia, jonka olisi pitänyt
suojella Jilania. Poliisi syöksyi vastaanottotiskin suojaan ja vastasi tulitukseen. Hän haa-
voitti kuolettavasti Samian surmaajaa. Samian äiti ja setä kuitenkin pakenivat siepatun työn-
tekijän kanssa hotelliin, jossa Samian isä odotti. Nähdessään heidät isä kysyi ensimmäiseksi:
”Onko työ nyt tehty?”.”⁹*

Tämä on vain yksi tositarinoista, jotka esiintyvät Rana Husseinin kirjassa ”Murha kunnian varjolla”. Rana Hussein on arvostettu jordonialainen toimittaja, joka otti tehtäväkseen tuoda

⁹Rana Hussein, Murha kunnian varjolla s.116-118

Jordaniassa tapahtuvat niin sanotut kunniamurhat esille. Hän on yksi tärkeimmistä sanaa levittävästä ihmisistä, jotka haluavat parempia oikeuksia naisille, varsinkin islamistisissa maissa. Hänen matkansa, tarinansa ja saavutuksensa ovat huomattavia ja kunniaa herättäviä, ottaen huomioon, että hänen matkansa parempien ihmisoikeuksien puolesta on tuonut hänelle vihollisia ja vaarallisia tilanteita. Hänen tärkeitä tositarinoitaan kirjassa ”Murha kunnian varjolla” käytetään useampaan otteeseen tässä opinnäytetyössä, sillä ne tarinat ja niiden uhrin ansaitsevat kaikkien huomion.

Samian isä, setä ja äiti vapautettiin takuita vastaan, mikä varmasti herättää lukijassa hämentyneisyyttä ja epäoikeudenmukaisuuden tunnetta Samiaa kohtaan. Länsimaisessa kulttuurissa elänyt saattaa järkyttyä tapauksesta, mutta Pakistanin lehdistö kirjoitti useimpien paikallisten puolustavan Samian sukua. Monet pitivät murhaa perinteiden noudattamisena eivätkä rikoksena.

Jotta voisimme ymmärtää tätä perinnettä, meidän on ymmärrettävä kulttuuria ja uskontoa, mitkä sallivat moiset vääryydet islamilaisissa maissa. Šaria- laki ja Koraani määräävät hyvin pitkälti, miten muslimin on käyttäydyttävä.

1.3 Šaria-laki

Islamin mukaan Allah eli islaminuskon Jumala on antanut ihmisille muuttumattoman šarialain ja Muhammadin kuoleman jälkeen Koraanin tulkintaoikeus siirtyi hänen seuraajilleen kalifeille, jotka ovat islamin yhteisön maallisia johtajia¹⁰. Jaakko Hämeen-Anttilan tutkimusten mukaan kalifin merkitys islamin yhteisön yhdistävänä tekijänä ei kuitenkaan ole vuoden 1258 jälkeen ollut sama, vaikkakin kalifaatin lakkauttamisen jälkeen on noussut liikkeitä, jotka ovat yrittäneet perustaa uutta kalifaattia¹¹.

Kalifaatin lakkauttamisen jälkeen islamilaisten juristi-teologinen ryhmä nousi tulkitsemaan islamin lakia. Tämä ryhmä perehtyi Koraaniin ja islamilaiseen perimätietoon hadithiin¹². Hadith eli pyhä perimätieto on Hämeen-Anttilan mukaan lyhyt kertomus siitä, mitä profeetta Muhammad kussakin tilanteessa sanoi tai teki. Näistä kaikista haditheista muodostuu profeetan sunna ja niitä käytetään islamilaisen lain eli šarian keskeisenä lähteenä¹³.

Sunna on siis profeetta Muhammadin elämäntapa, esikuva ja malli kaikille muslimille. Jokaisen hurskaan muslimin on noudatettava tätä profeetta Muhammadin tarjoamaa esikuvaa. Syy miksi profeetan tekoja ja sanoja seurataan niin tarkasti, on koska profeetta Muhammad

¹⁰ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Šaria>

¹¹ Jaakko Hämeen-Anttila, Islami-taskusanakirja, 19

¹² <https://fi.wikipedia.org/wiki/Šaria>

¹³ Jaakko Hämeen-Anttila, Islam-taskusanakirja, 15

oli suojattu (ma'sum), eikä hän täten tehnyt mitään väärää tai mitään, mikä olisi ollut Jumalan tahdon vastaista¹⁴. Sunnalaisuuden mukaan nämä määräykset ovat Jumalan johdatusta, mutta šiialaisuuden (islamin toisen pääsuuntauksen) mukaan sunna tarkoittaa myös profeetta Muhammadia seuranneiden imaamien sanomisia ja määräyksiä (imaameja oli kaksitoista)¹⁵. Koraanifundamentalistiset muslimit taas kyseenalaistavat sunnan tyystin, sillä heidän mielestään sunnan välittäneet hadith-kirjoitukset ovat vääristyneet ja täten sunna on olemassa vain teoreettisena ihanteena¹⁶. Koraanifundamentalistit keskittyvät nimensä mukaisesti hyvinkin suuresti vain Koraanissa lukeviin käskyihin ja velvoitteisiin.

600-900- lukujen aikana syntyi lainopillinen kirjallisuus *fiqh*. Lyhyesti kerrottuna fiqh on islamilaisen šaria-lain tulkintaa ja suoraan suomennettuna arabiasta, se tarkoittaa ymmärrystä. Fiqh tarkoittaa myös tapaa, jolla islamilaista lakia johdetaan ensisijaisista lähteistä, Koraanista ja sunnasta ja toissijaisista lähteistä¹⁷.

Kuten kerrottu fiqhin ensisijaiset lähteet ovat Koraani ja sunna. Oikeastaan itse Koraani on fiqhin ensimmäinen oikeusperusta. Toinen perusta on sunna eli profeetan sanat ja toimet. Kolmas lähde on kaikkien muslimien tulkitsevien tutkijoiden yksimielisyys eli *ijma*¹⁸. *Ijma* tarkoittaa yksimielisyyttä eli tietyn ihmisryhmän hyväksymää asiaa. Islamin oikeuskäytännössä (fiqh) kysymys, josta *ijma* on mielenkiinnon kohde, ymmärretään jollakin kahdesta seuraavasta tavasta:

1. Kaikki Shari'ahiin liittyvät asiat
2. Mikä tahansa asia (mielenkiintoinen muslimille)¹⁹

Useimmat sunni-tutkijat pitävät konsensusta sitovana kun taas toiset, mukaan lukien shiititutkijat, sanovat, että tällainen yksimielisyys on mahdotonta. Neljäs lähde on analogia (*qiyas*) tai sääntö ennakkotapauksessa. Lyhyesti taas selitettynä fiqh on šaria-lain inhimillinen tulkinta. Fiqh käsittelee muun muassa uskonnollista elämää, kun taas al-fiqh eli fiqhin perusteet sisältää laintulkinnan menetelmät ja lähteen, josta laki on johdettu. Al-fiqh sisältää siis *nass* eli kirjalliset lähteet, *aql* eli päättelyn tai *ijma* eli uskovien konsensuksen.²⁰

Muuttumattoman šarian tulkinta voi kuitenkin muuttua analogisen soveltamisen kautta, kun olosuhteet muuttuvat. Monien muslimien mielestä fiqhin tulisi muuttua yhteiskunnan kehityksen mukana, mikä myös mahdollistaisi paremmin sen, että ihmiset pystyisivät elämään

¹⁴ Jaakko Hämeen-Anttila, Islam-taskusanakirja, 28

¹⁵ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Sunna>

¹⁶ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Sunna>

¹⁷ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Fiqh>

¹⁸ <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e2444>

¹⁹ <http://www.islamicperspectives.com/meaningofijma.htm>

²⁰ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Fiqh>

siten, miten Jumala on heitä pyytänyt elämään. Fundamentalistisissa tulkinnossa taas tulkinnat katsotaan olevan epäislamilaista ja perinteisen fiqhin tulisi siis säilyä muuttumattomana. Tämän fundamentalistiset perustelevat siten, että konsensus-periaatteen (ijma) katsotaan osoittaneen fiqhin oikeaksi tulkinnaksi. Tällaisia fundamentalistisia tulkintoja seuraavat esimerkiksi salafismi, eli sunni-islamilaisten liike, joka pitää esi-isiä salafeja esikuvinaan.²¹

Professori Hämeen-Anttilan mukaan *sunna* eli Mohammedin esikuvallinen elämäntapa on Koraanin jälkeen tärkein auktoriteetin lähde. Hämeen-Anttila kertoo, että Mohammedin elämäntavasta myöhemmin kerrottiin kertomuksia, eli *haditheja*, ja niitä alettiin vasta 700-luvulla kirjoittamaan muistiin. Mohammedin elämäntavan kirjoittamisesta niin myöhään koitui ongelmia ja Hämeen-Anttilan mukaan oppineet suhtautuivatkin tähän aineistoon hyvin kriittisesti, sillä ei ollut varmuutta perimätiedon välittäjien luotettavuudesta. Helpotusta tuo kuitenkin varmasti se, että hadithit ovat erittäin yksityiskohtaisia eikä niihin jää tulkinnan varaa. Hämeen-Anttila luettelee, että esimerkiksi ruoka-aineet ja ruokailutavat sisältyvät näihin haditheihin.²²

Islamissa Jumala on asettanut rajoja (hudud) ja näiden rajojen rikkomista pidetään Jumalan loukkaamisena.

1.4 Koraani

Aikaisemmin mainittiin, että šarian peruslähteinä ovat Koraani ja profeetan sunna, ja lukija jää varmaankin miettimään, mikä on Koraanin vaikutus rikoksiin ja rangaistuksiin. Hämeen-Anttilan mukaan Koraanista ei löydy tarkkaa lakitekstiä tai *hadithin* tapaan tarkkoja määräyksiä. Hämeen-Anttila kirjoittaa näin: ”Koska Koraanin kieli ei pyri olemaan mahdollisimman yksiselitteistä asiaproosaa, sen jakeita voidaan helposti käyttää eri yhteyksissä eri tavoin, ja teos on avoin erilaisille tulkinnolle”²³.

Koraania ei kuitenkaan pidä sekoittaa šaria-lakiin. Šarian tarkoitus on luoda yhtenäinen lakijärjestelmä, mutta Koraani on ehdottomasti ylin auktoriteetin lähde. Vaikkei Koraani olekaan yksiselitteinen, se sisältää näitä yksityiskohtaisia käskyjä esimerkiksi perhe- ja perintöoikeudesta, jossa naisen oikeudellinen asema tarkentuu. Naisten oikeudellisesta asemasta kirjoitetaan myöhemmässä kappaleessa.

Islamin lait vaikuttavat monimutkaisilta, koska niiden lähteet ovat tulkinnanvaraisia, mutta toisaalta Islam ei ole tehnyt eroa uskonnollisen ja maallisen elämän välillä, joten lakien seuraaminen on sittenkin tehty erittäin helpoksi. Silti, kuten todettu, lait ovat tulkinnan varaisia ja esimerkiksi Pakistanissa jotkut ryhmät ottavat lain ja rangaistukset omiin käsiinsä;

²¹ <https://fi.wikipedia.org/wiki/Šaria>

²² Jaakko Hämeen-Anttila, Uusi Islamin käsikirja, 230-231

²³ Jaakko Hämeen-Anttila, Uusi Islamin käsikirja, 228

*”Kolmekymmentävuotias Mukhtar Mai Mirwalan syrjäisessä pikkukylästä tuntee jirgan hirmuvallan henkilökohtaisesti. Kesäkuussa 2002 hänen 12-vuotias veljensä Abdul Shakoora nähtiin kuljeskelemassa vaikutusvaltaisempaan mastoi-heimoon kuuluvan tytön kanssa. Mastoi- kyläläiset syyttivät Shakoora kunniansa tahraamisesta ja vaativat hyvitykseksi Main raiskausta. Kyläoikeus määräsi neljä vapaaehtoista joukkoraiskaamaan Mukhtar Main julkisesti. Main perhe istui ja katseli avuttomana, kun tyttö raahattiin huoneeseen. Lisänöyrytykseksi ja varoitukseksi heimojohtajien uhmaajille Maita kävelytettiin alasti satojen katselijoiden edessä. Koettelemuksen päätteeksi isä kääri tyttärensä huopaan ja talutti kotiin”.*²⁴

Jirga, josta voidaan käyttää myös sanaa jarga, on heimovanhimpien kokous. Tämä heimovanhimpien kokous tekee sitovia poliittisia ja yhteiskunnallisia yksimielisiä päätöksiä. Lyhyesti selitettynä jirga on kyläoikeus, jossa selvitetään asiat tavallisen tuomioistuimen sijaan ja tuomiot rikkovat avoimesti esimerkiksi Pakistanin lakeja²⁵ (myös Afganistanissa, yleensä pataanien ja heidän lähellään asuvien heimojen keskuudessa). On kuitenkin olemassa vuosisatoja vanha Afganistanin poliittinen instituutio nimeltään loya jirga, mikä vastaa šaria neuvoo-antavaa kokousta. Loya jirga tarkoittaa ”suurta kokousta” ja tällöin Afganistanin vallanpäättäjät esimerkiksi päättävät perustuslain muutoksista ja tärkeistä poliittisista kysymyksistä²⁶. Loya jirga on siis yksi jirgan muodoista, missä heimopäälliköt tekevät päätöksiä, mutta tämä muoto on sidottu tekemään päätöksiä lakia soveltaen. Pienemmissä kylissä pidettävät jirgat taas päättävät rangaistuksista nykyaikaiseen lakiin katsomatta ja heidän tuomionsa perustuvat vanhanaikaisiin perinteisiin.

*”Uskomattoman sitkeä Mai ei kuitenkaan suostunut jättämään asiaa sikseen, vaan aloitti julkisen taistelun saadakseen raiskaajalle tuomion. Hän ilmoitti toimittajille, että mieluummin ”kuolisi sellaisten eläinten käsiin” kuin ”jättäisi vaatimatta oikeuksiaan”. Kaikkien odotusten vastaisesti Mai sai raiskaajansa oikeuteen lukuisista uhkauksista huolimatta ja voitti jutun. Puolenkymmentä mukana ollutta miestä on nyt vankilassa, ja kaksi on tuomittu kuolemaan. Korvaussummalla Mai avasi kyläänsä koulun, jossa ”lapsille opetetaan kunnian todellinen merkitys”.*²⁷ Tässä tarinassa oikeus lopulta voitti.

1.5 Šaria Suomessa ja länsimaissa

Islamin uskontoa on sanottu rauhan uskonnoksi ja sitä Koraani ja šaria-laki haluaa välittää. Islamin useimmat lait eivät kuitenkaan ole lähelläkään yhtä demokraattisia ja tasa-arvoisia kuten esimerkiksi Pohjoismaiden lainsäädäntö. Uskonnon tiukan seuraamisen varjolla uskonnollisten vähemmistöjen, seksuaalivähemmistöjen ja uskonnottomien asema on todella huono, lähes olematon. Ja kuten aikaisemmin on tullut todettua, naistenkin asema on välillä

²⁴ Rana Husseini, Murha kunnian varjolla, 124

²⁵ Rana Husseini, Murha kunnian varjolla, 124

²⁶ https://fi.wikipedia.org/wiki/Loya_jirga

²⁷ Rana Husseini, Murha kunnian varjolla, 124-125

todella kurja, suorastaan alhainen. Koraani julistaa selvästi miehen perheen pääksi ja naisen ensisijainen velvollisuus on lasten kasvattaminen. Toisaalta šarian mukaan naisella on täysi oikeus omaan maalliseen omaisuuteensa ja nainen on oikeutettu tekemään töitä perheen ulkopuolella. Myös naisten koulutus islamistisissa maissa on hyvinkin paljon parantunut, mutta naisilla ei yhä ole oikeutta opiskella esimerkiksi biologiaa tai länsimaista kirjallisuutta (kaiken kaikkiaan jopa noin 75 kiellettyä ainetta). Tätä ovat yliopistot perustelleet sillä, että naisilla ei ole mahdollisuutta työllistyä tällaisilla aloilla. Naisia sortavia lakeja todella monta ja luettelen seuraavaksi geopoliittisiin konflikteihin erikoistuneen tutkijan ja luennoitsijan Alan Salehzadehin kirjaamia yleisimpiä alistavia ja epäoikeudenmukaisia lakeja:

1. *”Iranin perustuslain mukaan naisen elämä vastaa puolta miehen elämästä. Jos esimerkiksi nainen haluaa todistaa oikeudessa, hänellä on oltava kaksi miessaattajaa, muuten hänen todistuksellaan ei ole mitään arvoa. Naisen tappamisesta saa puolta pienemmän rangaistuksen kuin miehen tappamisesta. Kotiväkivallasta tai kotona tapahtuvista raiskauksista ei saa rangaistusta.”*
2. *”Lesbojen välisestä seksuaalisesta kanssakäymisestä saa 100 raipaniskua, ja neljänestä todetusta tapauksesta kuolemantuomion. ”Oikeuslaitos” määrää homoja teloitettavaksi vain seksuaalisen suuntautumisen vuoksi.”*
3. *”Naisilla pitää olla aviomiehensä lupa ulkomaanmatkoja varten.”*
4. *”Halaaminen tai jopa kättely julkisesti on kielletty muiden kuin sukulaisten välillä. Esimerkiksi Iranin suurlähettiläs ei koskaan kättele Jenni Haukiota Linnan juhlassa.”*
5. *”Iranissa tytöt voi tuomita kuolemanrangaistukseen 9- vuotiaista alkaen, poikien ikäraja on 15-vuotta.”*
6. *”Eron jälkeen mies saa lasten huoltajuuden yleensä aina tapauksissa, joissa poika on vähintään kaksi vuotias ja tytär vähintään seitsemän. Nainen menettää kaikki oikeutensa lapsiin, jos hän menee uusiin naimisiin.”*

Alan Salehzadeh luetteli Iltasanomien blogissaan yhteensä 16 naisia sortavaa iranilaissäädöstä, ja luettelin noin puolet, vain ottaakseni esille kuinka epätasa-arvoinen myös lainsäädäntö on. Toki tämä lainsäädäntö kattaa vain Iranin lainsäädännön, ja Salehzaden kirjoittaa, että iranilaisnaisilla on paljon paremmat oikeudet kuin esimerkiksi Saudi-Arabiassa, missä naisella ei ole ollut oikeutta edes ajokorttiin vuoteen 2018 saakka. Tämän Salehzadeh perustelee siten, että Saudi-Arabiassa valtaosa väestöstä on hartaita muslimeja. Iranissa taas suurin osa kansasta ei ole lainkaan uskossa, vaan islamin mukaiset käytännöt ovat vallanpitäjien pakkosanelemia.

Miten siis sanelemme hartaalle uskovaiselle muslimille, ettei hän voi tuoda samaa lainsäädäntöä esimerkiksi Eurooppaan? On todella epätodennäköistä, että esimerkiksi Iranin rikoslaki sallittaisiin Suomessa, missä naisten ja miesten epätasa-arvoa ollaan viemässä eteenpäin tyytymättömien kansalaisten aloitteesta. Alan Salehzadeh on kirjoittanut myös šarian tuomisesta Suomeen: *”Helsingin Sanomien eilisen artikkelin mukaan sharia-tuomioistuimia on ehdotettu Suomeenkin. Virallisesti niitä ei vielä täällä ole, mutta epävirallisesti moskeijoiden tiedetään ratkovan perheiden sisäisiä riitoja sharia-lakia tulkiten perheiden niin halutessa. Minusta tulee nyt ensisijassa panostaa siihen, että Suomen lakia kaikkine tasa-arvoisine*

*kohtineen noudatetaan kaikkialla maassa, myös eri vähemmistöjen keskuudessa ja perheiden sisällä.*²⁸

Alan Salehzadehin kirjoittamasta Helsingin Sanomien artikkelissa kerrotaan näin:

”Suomeenkin on ehdotettu Koraaniin nojaavaa sharia-tuomioistuinta. Pieni muslimiyhteisö esitti oikeusministeriölle kuusi vuotta sitten lainmuutosta, joka mahdollistaisi sharia-tuomioistuinten perustamisen. Oikeus olisi voinut käsitellä esimerkiksi avioeroja islamilaiseen tapaan. Muslimikodin yhdyskunnan vuonna 2010 tekemästä aloitteesta käy ilmi, että ehdotusta ajaneet muslimit pitävät ongelmana Suomen lain vaatimaa kuuden kuukauden avioeron harkinta-aikaa. Islamin mukaan lopullisen avioeron pitää tapahtua niin pian kuin mahdollista, viimeistään kolmen kuukauden odotusajan jälkeen, jotta pari voi jatkaa elämäänsä tahoillaan, aloitteessa todettiin.

*Oikeusministeriöltä kului tasan vuorokausi aloitteen alasampumiseen. Ministeriö ilmoitti, että avioeroihin sovelletaan Suomen lakia riippumatta siitä, mihin uskontokuntaan puoliset kuuluvat.*²⁹

Mielestäni oikeusministeriön ratkaisu oli oikea, sillä Suomi ei voi antaa vapautta eri uskontokunnille tasapuolisesti. Tällä tarkoitan sitä, että jos muslimikodin yhdyskunta lähettää aloitteen pelkästään muuttaakseen avioeroprosessia, ei kestäisi kauaa ennen kuin kyseinen yhdyskunta hakisi lisää erivapauksia uskontonsa nimissä. Jos muslimille annettaisiin erivapauksia, miksi toiset uskontokunnat tyytyisivät vähempään?

Oikeusministeriön aloitteen hylkääminen ei toisaalta ole tuonut mitään ongelmia muslimien keskuuteen, sillä tiettävästi, kuten Salehzadeh mainitsi, islaminuskokoiset ratkovat ongelmia moskeijoissa perheiden niin halutessa. Šaria-laki on siis kantautunut Eurooppaan, halusivatpa ihmiset sitä tai ei.

1.6 Naisen asema Islamissa

Hämeen-Anttilan mukaan Islamissa nainen ja mies ovat yhdenvertaisia, mutta silti erilaisessa asemassa. Erilaiset asemat näkyvät esimerkiksi moniavioisuudessa ja avioero-oikeudessa, jossa miehellä on oikeus erota vaimostaan vain ilmoituksella, kun taas vaimon on annettava eroa tuomarilta. Lisäksi vaimon tulee saada peruste avioerolle ja perusteen tulee olla islamilaisen lain hyväksymä.³⁰

²⁸ <http://blogit.iltalehti.fi/alan-salehzadeh/2016/11/29/islamin-sharia-lait-suomeen/>

²⁹ <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000004885478.html?jako=214010bfd190ab43050b2e23b1bd6ba2&ref=tw-share>

³⁰ Jaakko Hämeen-Anttila, Uusi Islamin käsikirja, 251

Mitä tulee musliminaisen pukeutumiseen, alistavanlaatuisen afganistanilaisen *burqan* käyttö ei ole Hämeen-Anttilan mukaan islamilaisen lain vaatima. *Burqa* on vaate, mikä peittää naisen vartalon kokonaan. Ainoastaan kasvojen kohdalla on pitsimäinen kangas mistä nähdä läpi. *Burqa* ei Hämeen-Anttilan mukaan ole islamilaisen lain vaatima, mutta mitä islamilainen laki vaatii on säädyllistä pukeutumista, mikä yleensä tarkoittaa naisilla hiusten peittämistä.³¹

Hämeen-Anttila painottaa, että naisia ei islamin laissa rajoiteta eikä islam anna hyväksyntää naisiin kohdistuvassa väkivallassa. Esimerkiksi naisten ympärileikkaukset ovat Hämeen-Anttilan mukaan sellainen vanhakantainen heimotapa, mikä esiintyy Afrikan seudun muslimien parissa, kuten Sudanissa ja Egyptissä. Mitä tulee kunniamurhiin, Hämeen-Anttila painottaa, että murhat hyväksytään heimokulttuureissa, mutta islam kieltää murhaamisen jyrkästi. Eritoten islam kieltää toisen muslimin murhaamisen.³²

4 KUNNIAVÄKIVALTATAPAUKSET LÄNSIMAISISSA

1.7 Italia

”Elokuussa 11 päivänä vuonna 2006, 21-vuotias pakistanilaistyttö Bresciassa, surmattiin isänsä toimesta, koska hän halusi elää kuin länsimaiset ja päätti muuttaa yhteen ei-muslimiehen kanssa. Surma tapahtui Hinan isän perustaman ”perheneuvoston” jälkeen, jossa tuomittiin vapaamielinen käyttäytyminen. Haastattelussa Hinan äiti toistuvasti sanoi, että jos hänen tyttärensä olisi käyttäytynyt kunnolla, hän ei olisi nyt kuollut. Siihen aikaan Italia, italialaiset tuomarit eivätkä poliitikot olleet varautuneet tapahtuneeseen.

*Hinan poikaystävä ilmoitti aikeensa olla asianomistaja. Vähintään kolme bussia saapui Milanosta, Roomasta ja Turinista, kuljettaen Marokon naiset Italiassa- liittoon (ACMID- Associazione Donne Marocchine in Italia) kuuluvia johtoneuvoston naisia, johtajanaan nykyinen kansanedustajana Souad Sbai. ACMID-neuvoston naiset ilmoittivat aikeestaan esittävyykseen tapauksen asianomistajana yhdessä Hinan poikaystävänsä kanssa, mutta tuomari eväsi heidän pyyntönsä sillä ”heillä ei ollut mitään osuutta tapauksessa”. Samaan aikaan Hinan poikaystävä edusti rohkea juristi Loredana Gemelli, joka sai selville oikeudenkäynnin aikana, että Hinan kunniamurha olikin enemmänkin kosto kuin kunniamurha. Hinan isä oli raiskannut Hinan monesti kun hän oli 14-vuotias. Hina oli ilmoittanut hänet poliisille, mikä ei ollut tehnyt mitään suojellakseen häntä. Hinan tapaus paljasti huikeita puitteita kaililla tasoilla, juridisilla sekä sosiaalisilla”.*³³

³¹ Jaakko Hämeen-Anttila, Uusi Islamin käsikirja, 253

³² Jaakko Hämeen-Anttila, Uusi Islamin käsikirja, 253-254

³³ <https://www.gatestoneinstitute.org/1849/honor-killings-in-europe>

1.8 Ruotsi

”Fadime Sahindalen isä oli uhannut tappaa hänet neljän vuoden aikana. Mutta viimeviikolla Fadime otti riskin ja meni hyvästelemään hänen äitinsä ja siskonsa ennekuin lähti Afrikkaan opiskelemaan. Juuri ennen kello 22.00, heidän istuessaan hänen siskonsa asunnossa Uppsalassa, Ruotsissa, ovikello soi. Hänen isänsä ryntäsi sisään ja ampui Fadimea päähän. Fadime kuoli äitinsä syliin.

26- vuotias Sahindal maksoi kalliin hinnan rakastuessaan väärään mieheen ja vastustaessaan heidän kulttuurinsa patriarkaalisia arvoja. Hänen isänsä oli lukutaidoton kurdilainen, joka muutti Ruotsiin vuonna 1980. Hänen perheensä saapui neljä vuotta myöhemmin, kun Fadime oli seitsemän.

Hänen vanhempansa estivät häntä puhumasta ruotsalaisille lapsille koulussa. Sen sijaan, hänelle kerrottiin, että oli tärkeää lopulta palata Turkkiin ja mennä naimisiin. Fadime kasvoi hänen isänsä ja veljensä kontrollin alla, ja he pahoinpitelivät häntä fyysisesti. Tietokonekurssin aika Fadime tapasi ruotsalaisen pojan nimeltä Patrik Lindesjö ja rakastui häneen. Sahindal tiesi varsin hyvin hänen isänsä reaktion. Hän tiesi, että hänen isänsä ajattelisi hänen epäkunnioittavan hänen perhettään. Fadime ja Patrik pitivät suhteensa salassa noin vuoden ajan. Kun Fadimen isä lopulta sai tietää, hänen ensireaktionsa oli hakata heidät molemmat.

Fadimen isä hylkäsi hänet, mutta pari kieltäytyi pelkäämästä. Lindesjön vanhemmat menivät hänen poikansa puolesta Fadimen perheen luokse pyytääkseen Fadimen kättä, mutta heidän pyyntöönsä ei suostuttu. Sahindal muutti toiseen toiseen kaupunkiin, vain ollakseen veljensä jahdattavana ja uhkailtavana. Poliisi yksinkertaisesti neuvoi häntä olemaan puhumatta perheelleen.

Sen sijaan Fadime kääntyi lehdistön puoleen, ja antoi haastatteluja kurdilaisten tyttöjen olosuhteista Ruotsissa. Hän aloitti yksinään keskustelun integraatiosta ja kaksoisstandardeista. Poliisin toimettomuus hänen isänsä uhkailuihin raivostutti kansalaisia.

Hänen isänsä huomasi hänet Lindesjön kanssa heidän vieraillessaan Uppsalassa. Fadimen isä hyökkäsi hänen kimppuunsa, sylkäisi hänen naamalleen ja huusi: ”Kirottu huora. Hakkaan sinut palasiksi”.

Fadime kertoi isästään poliisille: ”Hän sanoi että perhe on hylännyt minut, eikä minulla ole mitään lupaa mennä takaisin Uppsalaan. Jos menen, en koskaan lähde kaupungista elävänä.”. Hänen isänsä vastaan nostettiin syyte ja vuonna 1998 hänet tuomittiin laittomista uhkauksista. Fadimen veli, joka kirosi häntä huoraksi oikeudenkäynnin aikana, tuomittiin myös syylliseksi.

Sitten kesäkuussa vuonna 1998, parin valmistautuessa muuttamaan yhteen, Lindesjö kuoli hänen autonsa törmätessä betonipylvääseen. Poliisitutkimukset, joissa ei löydetty mitään epäilyttävää, on nyt taas avattu (2002). Fadime jatkoi elämäänsä, ja viime marraskuussa

*hän piti puheen Ruotsin parlamentille hänen kamppailustaan vapaudesta. Sitten, viimeviikolla, hänen isänsä sai hänet kiinni. Isä pidätettiin pari tuntia myöhemmin. Oikeudessa Fadimen isä haukkui Fadimea ”huoraksi” ja tunnusti tappaneensa hänet. Hän sanoi puolustavansa perheensä kunniaa”.*³⁴

1.9 Suomi

”Nuori irakilaismies on tuomittu sisarensa tappamisen valmistelusta vankilaan Helsingin käräjäoikeudessa. Tuomion mukaan mies suunnitteli henkirikosta palauttaakseen perheensä maineen ja kunnian. Miehen mielestä 16-vuotias sisar ei noudattanut perheen kulttuurin ja islamin uskonnon mukaisia perinteitä.

20-vuotias mies oli sopinut tuomion mukaan siskonsa tappamisesta heidän isänsä kanssa. Käräjäoikeus määräsi miehelle kahden vuoden ja yhden kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen. Tuomio tuli törkeän henkeen ja terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta sekä pahoinpitelystä.

Kyseessä on tiettävästi Suomen ensimmäinen tuomio kunniaan liittyvän perheen sisäisen henkirikoksen valmistelusta. Rikos tapahtui Helsingissä tämän vuoden huhtikuussa. Irakilaisperhe muutti Suomeen viitisen vuotta sitten. Perheeseen kuului isä, äiti, poika ja tytär. Isä muutti vanhempien eron jälkeen takaisin Irakiin vuonna 2012. Perheen 20-vuotias poika kertoi oikeudessa, että heidän kulttuurissaan tyttöjen on elettävä tiettyjen sääntöjen mukaan perheen maineen vuoksi. Vastoin veljensä ja äitinsä kieltoja tyttö oli liikkunut ulkona muulloinkin kuin koulumatkoilla, tavannut tuntemiaan tyttöjä ja poikia sekä pukeutunut perheensä mielestä epäsovasti. Mies myönsi muun muassa lyöneensä siskoaan sekä ottaneensa kiinni hänen hiuksistaan ja potkineensa häntä jalkoihin, kun sisko ei totellut häntä.

Tilanne kärjistyi tämän vuoden huhtikuussa. Tyttö karkasi tuolloin kotoaan. 20-vuotiaan miehen mielestä karkaaminen loukkasi häntä ja saattoi pilata perheen maineen. Raivostunut veli yritti löytää siskonsa ja teki hänestä katoamisilmoituksen poliisille. Mies lähetti useille ihmisille viestejä, joissa kertoi tappavansa sisarensa ja ostaneensa aseensa. ”Jos saan hänet kiinni, tapan saman tien. Voi Jumala, jos en tapa häntä. Jos äiti on tappamista vastaan, tapan äidinkin. Ei minua haittaa, vaikka joudun vankilaan”, mies kirjoitti. Hän kertoi myös poliisille tappavansa siskonsa, jos tämä ei palaa kotiin ja alistu sääntöihin. Tyttö oli ollut pois kotoaan viitisen päivää, kun veli kuuli hänen olevan Vuosaaren McDonald's-ravintolassa. Veljen kaveri haki tytön sieltä Vuosaaren metroaseman lähelle veljen luokse. Todistajien mukaan mies oli yrittänyt lyödä siskoaan, mutta toinen mies esti sen.

³⁴ <https://www.theguardian.com/theguardian/2002/jan/31/guardianweekly.guardianweekly1>

Paikalle tuli myös vartija ja poliisi. Poliisi toimitti tytön sosiaaliviranomaisten huostaan, koska hän pelkäsi mennä kotiin.

Mies kiisti oikeudessa aikoneensa tappaava siskonsa tai hankkineensa asetta. Hän kertoi vain uhonneensa suuttuneena. Käräjäoikeus kuitenkin vakuuttui, että mies oli laatinut toteuttamiskelpoisen tappamissuunnitelman ja aikoneensa toteuttaa sen. Mies oli lähettämässään viesteissä harkinnut eri tapoja tappaava sisarensa, täsmentänyt tapposuunnitelmiaan ja ilmoittanut hankkivansa aseensa.

Hän kertoi myös poliisille, miten hän tappaava siskonsa ja minkä rangaistuksen hän siitä saa oikeudessa. Lisäksi hän sanoi muuttavansa vankilasta vapautumisen jälkeen takaisin Irakiin. Käräjäoikeuden mukaan miehen suunnitelma oli niin yksityiskohtainen, ettei kyse voinut olla vain uhoamisesta.”³⁵

5 LOPPUPOHDINTA

Main tarinan (Husseini, 2009) luettuani jäin ihmettelemään länsimaisella ajatuksellani: Miksi juuri Mai raiskattiin? Eikö olisi järkevämpää, että rikoksen tekijää, eli Main veljeä rangaistaisiin, eikä itse Maita? Toistettakoon, että Main veli Shakoor käveli vaikutusvaltaisemman tytön kanssa. Miksi siis vaikutusvaltaisempaa tyttöä ei rangaistu? Lukijalla ja myös itselläni on paljon kysyttävää, mutta tämä toivottavasti vastaa edes murto-osaan kysymyksistä:

”Lukemattomissa eri kulttuureissa ja yhteiskuntaluokissa yhteisölle edullinen käytös on kautta aikain määritelty kunniakäsitteen kautta. Jo varhaisissa yhteisöissä miehet halusivat varmistaa geeniensä siirtymisen eteenpäin. Yksinkertaisin tapa oli estää ”omaa” naista harastamasta seksiä muiden miesten kanssa. Vaimojaan hallitsevat miehet nähtiin suurina ja vahvoina johtajina, joita heimon muut jäsenet kunnioittivat. Vähitellen yleistyi käsitys, jonka mukaan ihmisryhmän tai yksittäisen miehen kunnia oli suoraan sidoksissa heimon naisjäsenien tai miehen naissukulaisen käytökseen ja moraalisiin.”³⁶

Heimon mukaan, kun Main veli Shakoor käveli heidän vaikutusvaltaisempaan mastoi-heimoon kuuluvan tytön kanssa, Shakoor tahraisi heimon kunnian. Koska Shakoor on poika, ei häntä rankaisemalla saada kunniaan liittyviä kysymyksiä tasan. Koska perheen kunnia on suoraan sidoksissa perheen naispuoleiseen sukulaiseen, oli tietenkin kunnia palautettava rankaisemalla perhettä heidän tyttärensä kautta.

³⁵ <http://www.hs.fi/kaupunki/art-2000002836112.html>

³⁶ Rana Husseini, Murha kunnian varjolla, 112

”Kuten kirjassa on jo kerrottukin, kunnian voi menettää lukuisilla eri tavoilla. Syitä ovat muun muassa esiaviollinen seksi, aviorikos, raiskaus, vanhempien auktoriteetin uhmaaminen ja maahanmuuttajayhteisöissä länsimaistuminen. Olen kuitenkin huomannut, että kunnian tahrautumiseen riittävät usein jo pelkät huhut, juorut ja epäilyt moraalittomasta käytöksestä. Yleensä moraalittomana pidetystä teosta tulee kunniaton vasta, kun siitä kuulevat kaikki. Siksi huhut ovat niin vahingollisia.”³⁷

Naisen asema ei siis ole kovin häppöinen islamilaisessa kulttuurissa ja Rana Husseinin kirjaa lukiessa tulee varsin selväksi, että kun mies raiskaa naisen, vain naisen (naisen perheen) kunnia tahrautuu eikä miehen (raiskaajan);

”Sarhanin Yasmin sisko oli joutunut lankonsa raiskaamaksi. Yasmin oli heti tiennyt, mitä tapahtuneesta seuraisi. Hän pelkäsi sukunsa vihaa ja ilmoitti raiskauksesta poliisille. Seuraavana päivänä Sarhan kävi poliisiasemalla ostaakseen siskonsa vapaaksi takuita vastaan. Hänen pyyntönsä evättiin, sillä poliisi uskoi hänen aikovansa tappaa siskonsa neitsyyden menetyksen johdosta.

Sarhan majaili muutaman päivän ystävänsä luona. Palatessaan kotiin hän löysi Yasminin olohuoneesta. Sanaakaan sanomatta hän ampui siskoaan neljästi laittomalla aseella ja antautui poliisille.”

””Tapoin hänet, koska hän ei ollut enää neitsyt”, Sarhan sanoi. ”Hän teki virheen, tahallaan tai tahtomattaan. Parempi yhden kuolla kuin koko suvun elää häpeässä ja kunniaattomuudessa. Mieti vaikka omenalaatikkoa. Jos joukossa on yksi mätä omena, pidätkö sen vai heitätkö pois? Minä heitin pois.””

Olen opinnäytetyössäni päätenyt siihen tulokseen, että islam uskontona ei anna hyväksyntää kunniaan liittyvälle väkivallalle. Islam uskontona on, kuten Jaakko Hämeen-Anttila kirjassaan *”Islam-taskusanakirja”*, perimillään demokraattinen uskonto; *”Uskovan ja Jumalan välille ei voi asettua kukaan”³⁸*.

Tutkiessani islamin uskontoa päädyin kirjoittamaan noin sadasosan islamin uskonnon säännöistä. Islam ei uskontona ole mitenkään ongelmallinen. Kaikki uskonnon säännöt perustuvat siihen yhteen ja ainoaan pyhään kirjaan nimeltä Koraani. Länsimaisten pyhä kirja on Raamattu. Ongelmallisen islamin uskonnosta tekee sen, että siinä missä Raamattua pidetään suurimmaksi osaksi ohjenuorana elämälle, Islamin uskontoa käytetään myös lainsäädännön perustana. Kuten lukijakin varmasti huomasi, Islamin uskontoa on mahdotonta tulkita sellaisenaan nykypäivänä. Koraani ja itse šaria-lait eivät päivitty ja täten pysyvät hyvin alkukantaisina.

Islamin uskonnon tutkiminen ei kuitenkaan ole vastannut kysymykseen, miksi naisista on tullut ajan saatossa kauppatavaraa. Kappaleessa, missä käsittelin naisen asemaa islamin us-

³⁷ Rana Hussein, *Murha kunnian varjolla*, 113

³⁸ Jaakko Hämeen-Anttila, *Islam-taskusanakirja*, 36

konnossa, kuitenkin selvisi, ettei islam itsessään anna hyväksyntää minkäänlaiselle väkivallalle ja eritoten muslimiin kohdistuvalle väkivallalle. Mutta jos nainen on rikkonut islamilaista lakia, onko hän silloin enää harras muslimi ja voidaanko häneen tällöin kohdistaa väkivaltaa?

Tämä tutkimus on osoittanut, että syy kunniaväkivaltatapauksiin ei ole uskonnossa, vaan pikemminkin yhteisössä. Islamistiset maat ovat tehneet sen virheen, etteivät he erota rikoslakia uskonnosta. Uskonto eli pyhien kirjojen tulkinta on aina lukijan ja kuulijan vastuulla ja tulkinta muuttuu aina uudelleen ja uudelleen ajan saatossa. Erilaiset käsitykset ja tulkinnat Jumalan käskyistä ovat johtaneet heimokulttuurien syntyyn ja tutkimukset ovat osoittaneet, että väkivaltatapaukset pohjautuvat heimoperinteisiin. Heimokulttuurien kunniaväkivallan hyväksymistä ei tässä opinnäytetyössä kuitenkaan tutkittu. Kuten Hämeen-Anttila kirjoittaa: ”Kyse on kuitenkin olemassa olevien heimotapojen legitimoimisesta uskonnolla, ei uskonnon rakenteista nousevista piirteistä”.

LÄHTEET

Hansen, Saana & Sams, Anni & Jäppinen, Maija & Latvala, Johanna, 2016: Kunniakäsitykset ja väkivalta- selvitys kunniaan liittyvästä väkivallasta ja sen puuttumisesta Suomessa. Helsinki, Ihmisoikeusliiton julkaisuja.

Husseini, Rana, 2014: Murha kunnian varjolla. Turku, Nomerta Kustannus Oy.

Hämeen-Anttila, Jaakko, 2001: Islam-taskusanakirja. Helsinki, Basam Books.

Hämeen-Anttila, Jaakko, 2017: Uusi Islamin käsikirja. Helsinki, Kustannusosakeyhtiö Otava.

Islamic perspectives: The meaning of ijma'. Luettavissa: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e2444>. Luettu 25.04.2018.

Oxford islamic studies online, 2018: Usual al-Fiqh. Luettavissa: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e2444>. Luettu 25.04.2018.

Oxford islamic studies online, 2018: Fiqh. Luettavissa: <http://www.oxfordislamicstudies.com/article/opr/t125/e659>. Luettu 26.04.2018.

Salehzadeh, Alan, 2016: Islamin sharia-lait Suomeen? Luettavissa: <https://blogit.iltalehti.fi/alan-salehzadeh/2016/11/29/islamin-sharia-lait-suomeen/>. Luettu 14.12.2017.

Salehzadeh, Alan, 2016: 16 naisia sortavaa iranilaissäädöstä. Luettavissa: <https://blogit.iltalehti.fi/alan-salehzadeh/2016/04/12/16-naisia-sortavaa-iranilaissaadosta/>. Luettu 14.12.2017.

Salminen, Ari, 2011: Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa, Vaasan Yliopiston julkaisuja.

Tauro, Tanja ja Van Dijken, Marjo, Amoral-hankkeen loppujulkaisu, Mannerheimin lastensuojeluliiton Uudenmaan piiri, 2009: Kunnia kofliktina, näkökulmia ilmiön tunnistamiseen ja ennaltaehkäisyyn. Helsinki, Aldus.

THL 2018: Kunniaväkivalta. Luettavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/pahoinpitely-ja-seksuaalinen-hyvaksikaytto/kunniaan-liittyva-vakivalta>. Luettu 15.3.2018.

Wikipedia, 2017: Fiqh. Luettavissa: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Fiqh>. Luettu 13.01.2018.

Wikipedia, 2018: Šaria. Luettavissa: https://fi.wikipedia.org/wiki/Šaria#cite_note-2. Luettu 24.05.2017.